

Ziua s-a scurs în liniște. Nu am văzut pe nimeni în afară de mătușa mea. Izolat în universul lui Hadjer și al monologurilor sale scurte. Abia dacă am ieșit din cameră. Am cercetat farfuria pe care mi-o adusese Hadjer, în caz că îi scăpase vreo bucățică de carne. Casa noastră e deocamdată ferită, un loc închis în afara falselor dureri de pe deal. Mătușa îmi obținuse o a doua șansă de a sta la căpătâiul tatei. Oare crede în darul meu? Vechea întrebare. O aud mișcându-se în spatele ușii. Ea e orologiul meu viu, ora eternă, părul nesfârșit. De acum, tot ce voi afla despre bătrân va depinde de ea și de informatorii ei. Nici chiar mătușii nu îi pot promite că în trei ore aș fi în stare să-l readuc pe Brahim din cer cu picioarele pe pământ. Nici măcar jumătate din ce trăim nu poate fi povestit de o singură limbă, iar pentru cealaltă jumătate e nevoie de milioane de cărți. *(Sau de un trup lipit de al tău. O femeie pe care o salvezi luând-o de mână. Idila mea cu Djemila a rămas în aer, suspendată de respirația tatălui meu. Numai gândul că m-aș putea căsători cu o repudiată cu doi copii l-a scandalizat peste măsură. Nici măcar Hadjer nu a știut cum să-mi ia apărarea în fața lui când a aflat.)* M-am trezit cu un gând care mă obsedează: cum arată lumea lui Brahim acum, lovită de iminența dispariției lui? Ca o carte răsfoită prea rapid de vânt? Ca o frunză uscată în descompunere? Ca larma vocii unui vânzător ambulant cosmic? Ce i-o fi trecut prin minte când

Respectiv, a înțeles subit că zidul va pune stăpânire pe el? Când am început să exerseze, îmi puneam adesea această întrebare la care nu aveam răspuns: de ce trebuie să moară un om și nu altul? Dacă nu există un motiv sau o ordine anume pentru moarte, de ce trebuie să le căutăm în timpul vieții? Adevărul e că mă bântuia un fel de tristețe, mă îndoiam de darul meu, bănuiam că este o iluzie pe care am ținut-o mereu departe de caietele în care scriu. Însă cărțile erau acolo, în jurul meu, solemne și ușoare, în dezordine, înstăpânindu-se peste întreaga cameră. Ele sunt dovada perpetuării, a unei posibile mântuirii. Sprijinite unele de altele pe rafturi, cercetându-se în secret în universul lor. Mă înconjurau, mă apărau, știam prea bine. Nu aveam nici un motiv să mă îndoiesc. Nimeni din tribul nostru nu știa să scrie ori să citească, iar dacă acest dar îmi revenise mie era ca să dau sens: să perpetuez amintirea alor mei, să-i consacru, să îi salvez de la o dispariție totală și prostească. Hadj Brahim putea să râdă de mine mult și bine, salvasem zeci și zeci de muritori de-a lungul anilor. Fără să mai vorbesc de viețile pe care le țineam pe linia de plutire, de care eram răspunzător pentru simplul fapt că ochii mei îi întâlniseră pe-ai lor, legate, unite de grija mea, apărate de lupi și de viroage lăuntrice. Putea să se îndoiască, însă nu avusese niciodată altă răspundere decât a oilor sale.

Astăzi am scris mult: misive imposibile adresate Djemilei, care nu știe nici să citească, nici să scrie, nici să simtă (fragmente dintr-o poezie despre pietre, propuneri pentru o întâlnire imaginară la ieșirea din hamam sau într-un cimitir); o descriere minunată, în detaliu, pe un caiet și jumătate, a unei ferestre; sau darea de seamă – cu o mulțime de sinonime – despre zgomotele satului percepute din spatele perdelei și al zidului împrejmuitoare. Poll exploatează o limbă inedită, rapace, care micșorează distanțele folosindu-se de metafore sau aluzii la

alte cărți. „În orice metaforă se ascunde o pagină îndoită“, zice papagalul din vârful cocotierului, experimentându-și vocația singulară de salvator după plecarea instructorului său bărbos. Acest caiet și jumătate se va adăuga la colecția cărții gigantice pe care o scriu de ani de zile, *Zabor*. Povestea salvatoare, strecurată la subsuoara lumii, având misiunea sfântă de a ține în viață cât mai mulți dintre oamenii pe care i-am întâlnit. În ce clipă a luat ființă acest șuvoi? Ca să fiu cât mai precis, trebuie să răstorn imaginea: să vorbesc nu despre potop, ci despre arcă. Potopul e alcătuit din resturile lumii luate de ape: scânduri și animale destrămate din cărțile pentru copii, copaci scoși din rădăcină de ploi, împinși de la spate în mare, necredincioși care țipă, străzi distruse, stâlpi răsuciți, bidoane goale de ulei, pantofi desperecheați și arbuști. Iar arca este scrisul meu, ordinea care ține piept potopului. Da, Dumnezeu, în fiecare zi resping sfârșitul lumii. Când a început povestea asta? Când am început să îmi ridic arca? Mi-a luat ani să găsesc urma primului țipăt. M-am întors în timp, într-o zi de Eid¹ când tata a sacrificat o oaie sub ochii mei, fericit și

-
1. Eid al-Kabir sau Marea Sărbătoare celebrează credința și mila, implicând ritualul sacrificării oilor. Potrivit Coranului, profetul Ibrahim primește în vis porunca divină de a-și sacrifica fiul, pe Ismael. Acesta, crescut în credință, acceptă să fie sacrificat de tată. Diavolul încearcă să-i convingă să refuze, dar Ibrahim aruncă șapte pietre în Satana. Tatăl ia un cuțit și îl pune la gâtul lui Ismael, însă nu poate să-l înjunghie. Când reușește în sfârșit, observă că îngerul Jibril (Gabriel) pusese o oaie în locul fiului său, care stă nevătămat alături. Pentru musulmani, credința lui Ibrahim, pusă la încercare de Dumnezeu, a fost răsplătită prin supraviețuirea fiului. Acest episod din Coran corespunde unuia din Biblie: sacrificarea lui Isaac de către tatăl său, Avraam. Acesta este oprit de un înger care îi spune că Dumnezeu, mulțumit de credința sa, îi trimite un berbec să-l sacrifice în locul tânărului.

Respe mândru de parcă ar fi stat în picioare pe coama unui munte sfânt. Încălțările îmi erau stropite de sânge, un râu roșu curgea prin curte și cu toții râdeau grosolan, ca niște căpcăuni. Da, da, creația este o carte, a mea. Mereu în contrasens: cartea e lumea întreagă, este ceea ce va rămâne când soarele se va ridica de la vest, în ziua Judecării de Apoi. O, da, veșnicia e o carte „în curs de apariție“, iar cartea mea este singura posibilă înainte de sfârșit. Scriu și scriu.

Deși data se schimbă cu douăsprezece zile în fiecare an, sfârșitul lumii are o oră exactă și o voce mizerabilă. De fapt, behăitul lui se răspândește în tot satul, începe din ajun și ține până seara, ecourile lui se aud ca un mormăit de plăci terestre deplasate. Crește mai ales când încerc să-mi astup urechile. Noaptea e întâi un tropăit surd de copite, un duduie furios de motoare de camioane și găfăitul încordat al bărbaților, apoi se instalează, atinge luna de vară, alungă câinii pe câmp, așterne uitarea peste freamătul crengilor sau zdrăngănitul veselei. Nu e soarele care se ridică de la vest sau strigătul Îngerului cu plămâni uriași, înzestrat cu instrumente asur-zitoare, ci dobitoacele care behăie închise în țarcuri, vorbindu-și pe sub gardurile despărțitoare înainte de ora tăierii, imediat după rugăciunea de Eid.

Bunicul încă trăia, dar se contopea cu obiectele din casă și nu mai vorbea cu nimeni din lipsă de cuvinte. Hadjer îl îngrijea cum putea, iar eu rămâneam uneori așezat lângă el, cu caietele mele, ca să îl veghez. La început îi arătam alfabetul, apoi am înțeles că lumea lui se reducea la o singură silabă nesfârșită. Brahim, tatăl meu, făcea echilibristică la momentul acela între vigilența soției lui, mama mea vitregă, care îi dăruise atâția copii pe câte oi avea, și vinovăția pe care o simțea față de sora lui rămasă fată bătrână, de tatăl preschimbat în stană de piatră și de mine, fiul adus în casa din vale cu un capișon de lână roșu, acuzat că ar fi încercat să își

Respectuos omoare fratele vitreg. De două ori pe săptămână aducea sau trimitea un coș plin cu legume, carne și pâine. La fiecare Eid al-Kabir se îngrijea să lase o oaie și la noi. Acest popor de oi captive, sortite sacrificării, îl auzeam behăind toată noaptea, în fiecare locuință din sat, în ajunul sărbătorii crimei. Pe tata, asta îl scotea din minți, se grăbea să își înceapă treaba într-un soi de frenezie: trebuia să fie în mai multe locuri în același timp pentru a supraveghea sacrificiul cruzimii în masă. Ascuns sub pătură, încercam să descifrez toată noaptea limbajul disperat al viitoarelor victime legate sau închise în fiecare casă. Acest cor ce îmi părea străvechi, plin de măreție în durerea lui, continua în surdină dialogul între animal și Dumnezeu. Oare ce își spuneau aceste oi, cum se încurajau unele pe altele, ce amintiri aveau? De ce trebuiau sacrificate ca să îi salveze tocmai pe aceia care urmau să le mănânce? Aș putea spune că sărbătoarea de Eid al-Kabir reprezenta sfârșitul lumii, jucat și rejucat în stil mare în satul nostru, ca un soi de repetiție mântuitoare. Fiecare familie își cumpăraseră oaia în ajun și, după rugăciunea de dimineață, animalului urma să i se taie beregata ca să-i salveze pe bărbatul, copilul și pe cine știe cine dintre noi. Exterminarea avea darul să stârneasă râsul copiilor și al vanitoșilor mai în vârstă. Un iz de fân, balebă și cuțite ascuțite lua locul mirosului de mentă și de eucalipt. Aboukirul își mânjea mâinile în sărbătoarea primitivă a devorării.

În acea zi, de teama tatălui meu și a batjocurilor lui uci-gătoare, am asistat la agonia îngrozitoare din curtea noastră. Brahim a hotărât să taie chiar el oaia pe care urma să i-o dăruiască surorii lui. Animalul, adus în dimineața aceea, cu stomacul gol „ca să nu schimbe gustul cărnii“, cum spunea tata, trăgea în partea cealaltă, se zbătea ca un copil. În cele din urmă, ajutorul tatei îl trânti la pământ și îi prinse un picior din spate de unul din față. Întins pe jos, animalul își oferî gâtul alb și golaș, tata murmură o rugăciune, îl întoarse spre

Respect răsărit, direcția tuturor rugăciunilor noastre, și cercetă cuțitul preferat pentru ultima oară. Moartea slobozi un cuvânt răgușit și înspumat, necunoscut. Sângele se întinse pe ciment în cheaguri, îmi păta încălțările și pantalonii, deși mă aflam la câțiva metri distanță, paralizat, stând pe pragul bucătăriei noastre ce dădea spre curtea lămâiului. În fiecare curte răsună același behăit răgușit, animalul era trântit la pământ, murdărindu-și lâna, încerca să își ridice gâtul răsucit, cu ochii pierduți în soare. În imaginația mea satul înnebunise cu totul, reluând țipetele oilor în agonie, pregătind deja cărbunii și cărămizile, în timp ce copiii se năpusteau la animalul căzut ca să îl atârne de copaci și să îl jupoaie deasupra ligheanelor în care se scurgea sângele și se vărsau măruntaiele. Mă uitam la cizmele tatei, muiate în băltoaca roșie, și înțelegeam că îmi vorbește de la adăpostul vanității, al științei sale de tăietor de beregate. Celor tineri li se arată cum să taie dintr-o mișcare vezica biliară ca să nu strice carnea. Soarele dă mirosurilor forța și amploarea unui anotimp. Nu eram trist, doar nefericit, cu tot trupul la pândă. Am simțit cum sângele îmi usucă gura, iar curtea începe să se legene încetișor, ca un taler. De parcă cineva ar fi vrut să arunce lămâiul și zidurile împrejmuitoare peste bord. Se auzeau behăituri din toate părțile, haotice, înalte, câteodată sufocate de mâini, disonante, dar unanime în chemarea lor; sfârșitul lumii venise într-o zi frumoasă, cu lumină albastră, vie ca o revelație. Indiferența universală mă lovi ca o trădătoare demnă de dispreț. Am înțeles atunci că nici una din limbile vorbite în satul meu, cea a Cărții sfinte sau cea a lui Hadjer, nici altele care aveau să vină, nu putea traduce esențialul. Totul rămânea interzis dincoace de limita trasată de cuțit și de sânge. Starea de veselie din jurul animalului sacrificat nu reușea să ascundă ce era mai important în ochii mei: era doar o amânare pentru noi toți, un fel de a face cortegiul nostru să uite de moarte. Vedeam